

וצדדי הספק:

שנעשה **השתא** [עתה] **נמי משמע**.

האם הפאה הנכרית **כנכסי צדיקים שבתוכה דמי** [נחשבת כנכסי צדיקים שבתוך העיר, שדינם כנכסי אנשי העיר הרשעים] — ולכן **אבד** [דינה להיאבד עם כל נכסי העיר],

שנינו במשנתנו: **וההקדשות שבה יפרו כו'**. קיב-ב

תנו רבנן: אם היו בה בעיר הנדחת קדשים

או דלמא, כיון שהאשה רגילה דעיילא ונפקא [שהיא נכנסת ויוצאת כשהפאה הנכרית בראשה], אף שעתה במקרה לא היתה על ראשה, מכל מקום תמיד דעתה עליה, **וכלבושה דמי**.

אם היו בה **קדשי מזבח**, כגון קרבן עולה ואשם שהפרישו הרשעים שבתוכה, אף שאינם נחשבים "בהמתה", אלא בהמת שמים, מכל מקום, כיון שדבר מאוס הוא להקריב קרבנות רשעים אלו — כונסין את אותן בהמות לכיפה, ומאכילין אותן שעורים עד שכריסם נבקעת⁽⁹⁸⁹⁾ — **וימותו מאליהן**⁽⁹⁹⁰⁾.

ומסקינן: **תיקו**.

ואם היו בה **קדשי בדק הבית** — **יפרו**.

כתוב: **"ואת כל שללה תקבין אל תוך רחבה וכו'".**

ותרומות שבה — **ירקבו**.

תנו רבנן: אם אין לה לאותה העיר רחוב — אינה נעשית עיר הנדחת. דברי רבי ישמעאל.

ומעשר שני וכתבי הקדש — יגנזו.

רבי עקיבא אומר: אם אין לה רחוב — עושין לה עתה רחוב.

רבי שמעון אומר: "בהמתה" משמע — ולא בהמת בכור, ובהמת מעשר [דינן של בהמות אלו, שבשרם שייך לישראל, וחלבן ודמם קרב על המזבח].

במאי קמיפלגי?

"שללה" משמע — פרט לכסף הקדש, וכסף מעשר. ולהלן יתבאר טעמו של רבי שמעון.

מר, רבי ישמעאל, סבר: "רחובה" — מעיקרא [רחוב שהיה בה מתחילה] **משמע, ולא שנעשה רק עתה, לאחר שהודחו בני העיר**.

אמר מר: היו בה קדשים, קדשי מזבח ימותו.

ומר, רבי עקיבא, סבר: "רחובה" — רחוב

ויש לתמוה: אמאי ימותו? ירעו אותן

במס' עבודה זרה [יג א]: אין מקדישין וכו' בזמן הזה. ואם הקדיש וכו' תיעקר. ואיזהו עיקור, נועל דלת בפניה והיא מתה. עיי"ש.

כתב, שהפאה על ראשה, אלא שאינה מחוברת בשעוה וכדומה, רק בסיכתא, כעין יתד שמשמין אחורי אזניהם, ותולין בו את השיער.

989. כך פירש רש"י כאן. ועיי' ברש"ש שתמה, שענין זה נאמר רק באדם. אבל בבהמה איתא

990. אבל אין הורגין אותן, כי שלל שמים הם.

בהמות עד שיסתאבו [עד שיפול בהן מום],
ואז ימכרו, ויפלו דמיהן לנדבה!

וביארנו דבר זה רבי יוחנן וריש לקיש:

רבי יוחנן אמר: אפילו דמיהם אסורים,
משום שנאמר: "זבח רשעים תועבה".

ריש לקיש אמר: אותן קדשי מזבח שדיבר
בהן התנא — ממון בעלים הוא. והכא מדובר
בקדשים שחייב באחריותן [שאם יאבדו
לאחר שהפרישן לקרבן, חייב להביא בהמה
אחרת], ושיטת רבי שמעון היא, דאמר
שקדשים שחייב באחריותן — ממון בעלים
הוא, והרי בהמות אלו כשאר בהמות
שבתוכה, שדינן ליהרג בחרב. ומה ששינו
שימותו, ואינן נהרגין עם שאר הבהמות,
היינו משום כבוד שמים.

ומקשינן: הא מרסיפא של הברייתא רבי
שמעון היא, משמע שהרישא — לאו שיטת
רבי שמעון היא!

ואמרינן: מדובר בקדשים קלים [כמו מעשר
שני ופסח], ואליבא דרבי יוסי הגלילי,
דאמר: קדשים קלים — ממון בעלים הם.

ומקשינן: אבל קדשי קדשים, שאינם ממון
בעלים, מאי, מה יהיה דינם, אכן ירעו עד
שיסתבאו, ויפדו?

אם כן, אדתיני סיפא [עד ששנה התנא
בסיפא] "קדשי בדיק הבית יפדו", ליפלוג
וליתני בדיקה [שיחלק התנא וישנה בקדשי
מזבח עצמם]: מה ששינו שימותו, במה
דברים אמורים — בקדשים קלים. אבל קדשי
קדשים — ירעו!

ומבארינן: התנא לא יכול היה לשנות

שקדשי קדשים יפדו. והטעם, כיון דאיכא
חטאת, שהדין הוא שאם מתו בעליה —
דלמיתה אזלא, ואם כן, אם היתה בעיר
הנדחת בהמה שהופרשה לחטאת, כיון
שמתו בעליה, שנהרגו עם כל רשעי העיר,
אותה בהמה הולכת למיתה, ואינה נפדית.

לכן לא פסיקא ליה לתנא לשנות באופן כללי
"קדשי קדשים יפדו", שהרי יש יוצא מן
הכלל, חטאת, שאינה נפדית.

והוינן בה: בשלמא רבי יוחנן לא אמר כריש
לקיש, משום דכתיב: "זבח רשעים תועבה".
ולכן, אף אם יפדו את הבהמות, אסור יהיה
להשתמש בדמיהן.

אלא ריש לקיש, מאי טעמא לא אמר כרבי
יוחנן?

אמר לך ריש לקיש: כי אמרינן "זבח רשעים
תועבה", מה שאנו אומרים שקרבן רשעים
תועבה הוא לפני הקדוש ברוך הוא, הני מילי
היבא דאיתנהו בעינייהו [זה דווקא כאשר
הבהמה עצמה קיימת]. אבל הכא, שמרעין
את הבהמה עד שתסתאב, ופודין אותה
בדמים, כיון דאישתני [כיון שנשתנה הדבר,
שאינ מדובר בבהמה עצמה, אלא בדמיה] —
אישתני, ומותר להשתמש בדמים לצרכי
הקדש.

שנינו בברייתא: רבי שמעון אומר:
"בהמתה" — ולא בהמת בכור ומעשר.

במאי עסקינן? באיזה אופן מדובר?

אילימא בתמימין [בבכור ומעשר תמימים,
שלא נפל בהם מום], למה צריך למעטן
מהמילה "בהמתך" — הרי שלל שמים הוא,
ונתמעט מהמילה "שללה"!

ואלא מה נאמר, שמדובר בבעלי מומין, הרי שללה נינהו, ולמה נתמעטו מכל שאר בהמות העיר!

אמר רבינא: לעולם מדובר בבעלי מומין, ובכל זאת אינן נהרגין עם שאר בהמות העיר משום שכך דורשים את המקרא: "בהמתה" מי שנאכל לך, לבעלים, בתורת בהמתה. יצאו אלו, בהמות בכור ומעשר, שאין נאכלין בתורת בהמתה, שאין קוראין להן "בהמת עיר הנדחת", אלא בתורת בכור ומעשר [שקוראין להן "בהמת בכור ומעשר של עיר הנדחת"], דשלל שמים נינהו.

ודברי רבינא פליגא אדשמואל. דאמר שמואל על קושייתנו בדברי רבי שמעון: הכל קרב, והכל נפדה.

מאי קאמר? למה נתכוין שמואל בדבריו?

הכי קאמר: כל קרבן שקרב למזבח כשהוא תם, ונפדה [וצריך פדיה] כשהוא בעל מום, כגון שאר קדשים קלים חוץ מבכור ומעשר — משלל [מהמילה "שללה"] אימעיט [נתמעט]. שהיותו הוא צריך פדיה כשהוא בעל מום, הרי זה נחשב שלל שמים⁽⁹⁹¹⁾.

וכל שקרב כשהוא תם, ואינו נפדה כשהוא בעל מום, אלא נאכל לבעלים בלא פדיה, כגון בכור ומעשר, אין זה נחשב שלל שמים אף כשהוא תמים, ואי אפשר למעטו מ"שללה". אלא מבהמה נפקא [מהמילה "בהמתה" אנו ממעטין] בכור ומעשר תמימים, שאין הם נקראים בהמתה של עיר

הנדחת.

מה שאין כן בעל מום, שנאכל לבעלים בלא פדיון, אינו מתמעט מכלל בהמת עיר הנדחת, ונדון עמהן⁽⁹⁹²⁾.

ובזה נחלק שמואל על רבינא. ששמואל סובר, שדווקא תמימין נתמעטו, אבל בעלי מומין — נדונין עם שאר בהמות העיר. ואילו רבינא סובר שאף בעלי מומין אין נהרגין, ולמדים זאת מהמילה "בהמתך", וכפי שנתבאר לעיל.

שנינו בבבלייתא: תרומות ירקבו.

אמר רב הסדא: לא שנו — אלא תרומה ביד ישראל, שעדיין לא נתנה לכהן. שכיון שכך, יתכן שהיה נותנה לבסוף לכהן צדיק, שאינו מבני העיר, והרי זה נחשב כפקדון של בן עיר אחרת שנמצא בתוך העיר הנדחת, שדינו שמותר, ואינו נשרף.

אמנם, היות ויתכן שהיה נותנה לכהן רשע, מבני העיר, לכן אין התרומה מותרת באכילה, אלא דינה להרקב.

אבל תרומה שניתנה כבר ביד כהן מבני העיר, כיון דממוניה של הכהן הוא — הרי זו תשרף.

מתיב רב יוסף מהברייתא. ששנינו: מעשר שני וכתבי הקדש יגנזו. והא מעשר שני ביד ישראל — כתרומה ביד כהן דמי, שהרי בשני המקרים ממונו הוא, ובכל זאת קתני

991. ונחלק בזה רבי שמעון על תנא קמא, שסובר שקדשים קלים — ממון בעלים הם.

רש"י.
992. כך פירש המהרש"ל. ועיי' במהרש"א.

בדמים — יותר באכילה] — **דברי הכל פטור** (994) מהפרשת חלה, שהרי ממון גבוה הוא (995).

מתיב רב יוסף: מעשר שני וכתבי הקדש יגנוזו.

במאי עסקינן? באיזה אופן מדובר?

אילימא במעשר שני הנמצא בירושלים, מי הוא ירושלים עיר הנדחת [וכי ירושלים נעשית עיר הנדחת]? נעשית עיר הנדחת?

והתניא: עשרה דברים נאמרו בירושלים, וזו אחת מהן: אינה נעשית עיר הנדחת, אפילו אם הודחו רוב בני העיר!

ואלא מה נאמר, שמדובר במעשר שני של בן עיר אחרת שהודחה, ואפקוהו לגוה [והכניסו את המעשר לירושלים] עוד לפני שהודחה אותה העיר —

אי אפשר לומר כך. שאם כן, למה יגנוזו, הא קלטוהו כבר מחיצות [חומות] ירושלים עוד לפני שהודחה העיר, ויהא מותר אף באכילה!

אלא לאו — על כרחך מדובר במעשר שני הנמצא בגבולין, שעדיין לא הכניסוהו לירושלים, וקתני יגנוזו!

ואם כדברי רב חסדא, שמעשר שני הנמצא

גבי מעשר שני "יגנוזו", ולא כדברי רב חסדא, שתרומה ביד כהן — תשרף!

אלא, אי אתמר — הכי אתמר [אם נאמרה מימרתו של רב חסדא, כך נאמרה]:

אמר רב חסדא: לא שנו שתרומות ירקבו — **אלא** במקרה של תרומה שנמצאת כבר ביד כהן, שממונו היא. ומכל מקום אין אנו אומרים שתשרף, כדי שלא לזלזל בתרומה, שהרי קדש היא.

אבל תרומה שנמצאת עדיין ביד ישראל, שלא נתנה לכהן — **תנתן לכהן צדיק שבעיר אחרת** [שלא הודח עמה].

תנן התם: (993) **עיסה של מעשר שני פטורה מן החלה** [אין צריך להפריש ממנה חלה]. **דברי רבי מאיר.**

וחכמים מחייבין עיסת מעשר שני בהפרשת חלה.

אמר רב חסדא: מחלוקת רבי מאיר וחכמים — במעשר שני הנמצא בירושלים, שמותר לבעליו לאכלו.

דרבי מאיר סבר: מעשר שני ממון גבוה הוא. ורבנן סברי: ממון הדיוט הוא.

אבל מעשר שני הנמצא בגבולין, מחוץ לירושלים, שאסור באכילה [ורק אם יפדהו

חייבת בחלה בגבולין, הואיל ואינה ראויה שם לאכול. עיי"ש. ועיין עוד בתוס' במס' בכורות [ט ב, ד"ה ותנן, ובתוס' במס' סוכה [לה א, ד"ה לפי].

995. עוד פירש רש"י, שבגבולין אין לה היתר אכילה בשעת חיוב חלה, דהיינו, בשעת גלגול

993. כתב מהרש"ל שאין זו משנה, אלא ברייתא במסכת פסחים. עיי"ש.

994. בתוס' במס' קידושין [נג ב, ד"ה איהו] הקשו, שמהסוגיא שם משמע שרבי יהודה סובר שמעשר שני ממון הדיוט הוא אפילו בגבולין! ותירצו, שאף על פי כן, אין עיסת מעשר שני

בפירות מעשר שני עצמם, שהעלם לירושלים — ונטמאו שם.

ומקשינן ועדיין ליפרקיה [יפדנן], דתנן: קיג-א חלקיה בכסף מעשר שנטמא — יפרה!
ואמרינן: הברייתא כשיטת רבי יהודה היא, דאמר שהלקוח בכסף מעשר שני שנטמא — יקבר.

ועתה מקשה הגמרא על עצם התירוץ, שמדובר במעשר שני שנטמא:

אי הכי, אם מדובר במעשר שני שנטמא, מאי איריא, למה צריכיה הברייתא לומר דין זה, שישגזו, דווקא בעיר הנדחת? הרי אפילו מעשר שני שנטמא דעלמא, של עיר סתם, נמי ישגזו!

אלא, לעולם מדובר במעשר שני טהור, וכגון דנפול מחיצות, וכדרכא. דאמר רבא: מחיצה לאכול — דאורייתא. לקלוט — דרבנן. וכי גזור רבנן — כי אתנהו למחיצה. כי ליתנהו למחיצה — לא.

שנינו בברייתא: כתבי הקדש ישגזו.

מתניתין דלא כרבי אליעזר.

דתניא, רבי אליעזר אומר: כל עיר שיש בה אפילו מזוזה אחת — אינה נעשית עיר הנדחת. שנאמר: "ושרפת באש את העיר ואת כל שללה כליל". וחיבא דאיבא מזוזה — לא אפשר לשרוף את העיר וכל מה שבתוכה, שהרי אז תשרף גם המזוזה,

בגבולין — לכולי עלמא ממון גבוה הוא, למה לא יהא המעשר מותר אף באכילה?!

ודחינן: לא. לעולם מדובר במעשר שני דעיר אחרת, ואסקוהו לגוה [והכניסוהו כבר לירושלים] קודם שהודחה אותה העיר. והכא במאי עסקינן — שנטמא אותו מעשר, ולכן אסור באכילה (996).

ומקשינן: ועדיין, למה ישגזו, לפרקיה [יפדנן]!

דאמר רבי אלעזר: מניין למעשר שני שנטמא, שפורין אותו אפילו כשנמצא כבר בירושלים, אף שנאמר "וכי ירבה ממך הדרך לא תוכל שאתו וגו' ונתת בכסף", ומהמילים "וכי ירבה ממך הדרך" אנו דורשים שדווקא בריחוק מקום אתה פודה, ואי אתה פודה בקירוב מקום?

תלמוד לומר: "לא תוכל שאתו". ואין שאת — אלא אכילה, שנאמר: "וישא משאות מאת פניו!"

וכך אנו דורשים את הפסוק: "וכי ירבה ממך הדרך", שאתה נמצא בריחוק מקום, או "לא תוכל שאתו", שאינך יכול לאכול משום שנטמא, אזי "ונתת בכסף וגו'".

ואמרינן: הכא במאי עסקינן — בדבר הלקוח מכסף מעשר שני. דהיינו, שקנה בכסף בשו או יין ושכר, ונטמאו. ובאופן כזה לא מועיל פדיון.

ומה שאמר רבי אלעזר שמועיל פדיון, היינו

996. כפי שנאמר על מעשר שני: "לא בערתי ממנו בטמא". ולהלן שואלת הגמרא, הרי דין זה אינו דווקא בעיר הנדחת!

העיסה, ולכן אין זה נחשב "ראשית עריסותיכם". ואפילו אם פדה את העיסה לאחר מכן, פטורה מן החלה.